

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการวิเคราะห์เนื้อหาเรื่องเอดส์ในหนังสือพิมพ์รายวันของประเทศไทยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความถี่, เนื้อที่, ประเด็นเรื่องเอดส์ที่น่าเสนอ, รูปแบบการนำเสนอ, ทิศทางของเนื้อหา, แหล่งข่าวที่ใช้และหลักเกณฑ์ในการกำหนดวาระเรื่องเอดส์ของหนังสือพิมพ์รายวันในประเทศไทย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิธีวิจัยแบบผสมผสานโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณและวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) โดยในส่วนของ การวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิจัยได้รวบรวมเนื้อหาเรื่องเอดส์จากหนังสือพิมพ์ 3 ชื่อฉบับ ได้แก่ ไทยรัฐ มติชน และ Bangkok Post โดยได้ศึกษาเนื้อหาเรื่องเอดส์ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2527 จนถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2542 ทั้งนี้ได้ศึกษาโดยการสุ่มเลือกหนังสือพิมพ์ที่ต้องการศึกษาเดือนละ 1 ฉบับ ได้จำนวนข่าวตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้น 502 ชิ้น โดยเป็นเรื่องเอดส์จากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 155 ชิ้น จากหนังสือพิมพ์มติชน 161 ชิ้นและจากหนังสือพิมพ์ Bangkok Post 186 ชิ้น

ในส่วนของ การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์บรรณาธิการข่าวและผู้สื่อข่าวสายสาธารณสุขของหนังสือพิมพ์ทั้ง 3 ชื่อฉบับ จำนวน 3 ท่าน จากการสัมภาษณ์สามารถจำแนกผลการวิจัยออกได้เป็น 4 เรื่องดังนี้ 1. สาเหตุที่ประเด็นเรื่องเอดส์ได้รับการกำหนดเป็นวาระ 2. ปัจจัยในการกำหนดวาระเอดส์ 3. กระบวนการในการกำหนดวาระเอดส์ 4. ข้อจำกัดในการกำหนดวาระเรื่องเอดส์

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความถี่และเนื้อที่ในการนำเสนอเรื่องเอดส์

ในการนำเสนอเรื่องเอดส์ของหนังสือพิมพ์รายวันในประเทศไทยตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2527 จนถึงวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2542 ปรากฏว่าหนังสือพิมพ์ Bangkok Post มีความถี่ในการนำ

เสนอเนื้อหาเรื่องเอดส์มากเป็นลำดับ 1 ร้อยละ 37.05 รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์มติชน ร้อยละ 32.07 และหนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีความถี่ในการนำเสนอเรื่องเอดส์เป็นลำดับ 3 ร้อยละ 30.88 ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับเนื้อที่ในการนำเสนอเรื่องเอดส์คือ หนังสือพิมพ์ Bangkok Post มีเนื้อที่ในการนำเสนอเรื่องเอดส์มากที่สุด ร้อยละ 42.15 รองลงมาคือหนังสือพิมพ์มติชน ร้อยละ 31.26 และหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ร้อยละ 26.59

ทั้งนี้หนังสือพิมพ์ Bangkok Post มีเนื้อที่และความถี่ในการนำเสนอเรื่องเอดส์มากที่สุด รองลงมาคือหนังสือพิมพ์มติชน ขณะที่หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีเนื้อที่และความถี่ในการนำเสนอเรื่องเอดส์น้อยที่สุด

อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

หนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพจะให้ความสำคัญกับเนื้อที่และความถี่ในการนำเสนอเรื่องเอดส์มากกว่าหนังสือพิมพ์กึ่งคุณภาพกึ่งปริมาณ ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพพยายามเสริมวาระเรื่องเอดส์ให้เป็นที่น่าสนใจ โดยนำเสนอเนื้อที่ ความถี่ มากกว่า โดย Donald L. Shaw and Maxell E. McCombs, (1997 อ้างถึงใน สุรพล ไสธนะเสถียร, 2533) กล่าวว่า "การเสริมบทบาทของการจัดวารสารสามารถทำได้หลายวิธี เช่น เพิ่มหรือขยายพื้นที่ของข่าวนั้นให้มากกว่าปกติ และความถี่ในการนำเสนอ เพื่อเป็นการตอกย้ำความสนใจ และระยะเวลาในการเสนอข่าว" นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของธีรานุช เทพวัลย์ (2536,65) ที่ระบุว่าข่าวใดก็ตามถ้ามีเนื้อที่ในการตีพิมพ์มาก ข่าวนั้นก็ได้รับความสนใจจากผู้อ่านมากกว่า อีกทั้งข่าวที่ได้รับการนำเสนอบ่อยก็จะทำให้ผู้อ่านจดจำได้และอยู่ในความสนใจของประชาชน ทั้งนี้หนังสือพิมพ์ Bangkok Post เป็นหนังสือพิมพ์ที่นำเสนอเรื่องเอดส์โดยมีเนื้อที่และความถี่สูงสุด แต่อย่างไรก็ตามหนังสือพิมพ์ Bangkok Post เป็นหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษซึ่งมีจำนวนผู้อ่านน้อยกว่าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ดังนั้นการให้ความรู้หรือนำเสนอเรื่องเอดส์อย่างมีคุณภาพของหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษจึงยังอยู่ในวงจำกัด ไม่ได้มีอิทธิพลต่อสังคมไทยหรือประชาชนในประเทศไทยมากเท่ากับหนังสือพิมพ์ภาษาไทย

จากการวิจัยในครั้งนี้ แสดงว่า หนังสือพิมพ์รายวันในประเทศไทยทั้ง 3 ฉบับได้ให้ความสำคัญในการรายงานเรื่องเอดส์มากพอสมควรซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของสื่อมวลชนกับเอดส์ที่ว่าสื่อมวลชนเป็นช่องทางหนึ่งที่น่าเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับเอดส์ซึ่งการนำเสนอเรื่องเอดส์ในประเทศไทยได้แสดงให้เห็น

เห็นถึงวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยมที่ถ่ายทอดผ่านการนำเสนอข่าวและบทความ นอกจากนี้ จากผลการวิจัยเกี่ยวกับเนื้อหาและความถี่ในการนำเสนอเรื่องเอดส์ในครั้งนี้ได้แสดงให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์รายวันในประเทศไทยได้ให้ความสำคัญในการนำเสนอเรื่องเอดส์โดยพยายามนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับโรคเอดส์โดยกำหนดเป็นวาระสาร ทั้งนี้เรื่องเอดส์ในประเด็นใดก็ตามที่หนังสือพิมพ์ซึ่งมีหน้าที่ในการกำหนดวาระข่าวสารได้นำเสนอโดยให้เนื้อหาข่าวมากหรือนำเสนอบ่อย ประเด็นดังกล่าวก็จะได้รับความสนใจจากประชาชนมากกว่าประเด็นอื่น

เหตุที่หนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพนำเสนอเรื่องเอดส์มากกว่าหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพกึ่งปริมาณทั้งในด้านเนื้อหาและความถี่นั้นเป็นเพราะว่าหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพให้ความสำคัญปัญหาเอดส์มากกว่าหนังสือพิมพ์กึ่งคุณภาพกึ่งปริมาณ ดังการจำแนกหนังสือพิมพ์ออกเป็น 3 ประเภทโดยใช้ลักษณะเนื้อหาเป็นเกณฑ์ของบุญเลิศ ศุกดิลก ที่ระบุว่า หนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพ ส่วนใหญ่จะประกอบด้วยเนื้อหาประเภทนักส่องหรือผู้อ่านได้รับความพอใจช้า (Delay-reward news) โดยมุ่งให้ความสำคัญต่อข่าวสารที่เน้นหนักทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและปัญหาหลายๆ ด้าน ซึ่งโดยธรรมชาติของเรื่องโรคเอดส์แล้วนั้นเป็นเรื่องค่อนข้างหนักและเป็นปัญหาสังคมหากไม่นำเรื่องเอดส์ไปโยงกับประเด็นทางด้านอาชญากรรมซึ่งอาจจะกลายเป็นเรื่องเร้าใจหรือเป็นข่าวเบา (Soft News) ดังนั้นผลการวิจัยที่ได้ในครั้งนี้จึงสอดคล้องกับแนวความคิดของบุญเลิศ ศุกดิลก

ผลการวิจัยที่ได้ในครั้งนี้แตกต่างจากการศึกษาของสิริวิมล ชาญเวช (2533) ที่ระบุว่าหนังสือพิมพ์ประชาชนนิยมมีความถี่ในการนำเสนอเรื่องเอดส์มากกว่าหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพก่อนการรณรงค์ ส่วนหลังการรณรงค์หนังสือพิมพ์เน้นคุณภาพมีความถี่ในการนำเสนอเรื่องเอดส์มากกว่าหนังสือพิมพ์ประชาชนนิยม

สถาบันวิทยบริการ

ผลการวิจัยที่แตกต่างกันนั้นน่าจะมาจากเรื่องระยะเวลาในการศึกษาที่แตกต่างกัน เนื่องจากงานของคุณสิริวิมลเป็นงานวิจัยที่ศึกษาเมื่อปี พ.ศ. 2530-2531 ในระหว่างช่วงที่มีการรณรงค์เรื่องโรคเอดส์ และในขณะนั้นเป็นช่วงแรกของการรณรงค์เรื่องโรคเอดส์จากรัฐบาล อีกทั้งสื่อมวลชนและประชาชนทั่วไปยังมีความสับสนเกี่ยวกับเรื่องโรคเอดส์ จากผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่า เนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับโรคเอดส์จะได้รับการนำเสนอในช่วงระยะแรกๆ ของการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ในประเทศไทยมากกว่าช่วงอื่นๆ จากหนังสือพิมพ์ทั้งสามฉบับ ทั้งนี้สันนิษฐานว่า เหตุที่เรื่องโรคเอดส์ได้รับการนำเสนอจากหนังสือพิมพ์ประชาชนนิยมมากกว่าหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพในช่วงก่อนการรณรงค์อาจเป็น

เพราะว่าหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณได้นำเสนอเรื่องเอดส์ในลักษณะเข้าใจมากกว่า ดังนั้นจึงทำให้เนื้อหาในการนำเสนอเรื่องเอดส์มากตามไปด้วย

งานวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาการนำเสนอเรื่องเอดส์ในภาพรวมเป็นระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 จนถึง พ.ศ. 2542 ดังนั้นผลการวิจัยที่แตกต่างกันจึงเป็นเรื่องที่ยอมรับได้ นอกจากนี้ จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาก็มีความแตกต่างกันเนื่องจากงานของคุณสิริวิมลศึกษาเรื่องเอดส์ที่นำเสนอในช่วงปี พ.ศ. 2530-2531 ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาในการศึกษาที่สั้นกว่า ดังนั้นจึงใช้กลุ่มตัวอย่างเพียง 149 ตัวอย่าง ส่วนงานวิจัยในครั้งนี้อาจใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 502 ตัวอย่าง กล่าวโดยสรุปการวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาการนำเสนอเรื่องเอดส์ทางหนังสือพิมพ์ไทยในภาพรวมตั้งแต่เกิดโรคเอดส์ระบาดเข้ามาสู่ประเทศไทยซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของคุณสิริวิมลที่มุ่งศึกษาการนำเสนอเรื่องโรคเอดส์ในช่วงเวลาที่เฉพาะ และเป็นการศึกษาเปรียบเทียบการนำเสนอเรื่องเอดส์ก่อนและหลังการรณรงค์

งานวิจัยที่สอดคล้องกับงานวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ งานวิจัยของจันทร์เพ็ญ ถนอมบุญที่ศึกษาปริมาณความถี่ในการเสนอข่าววิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พบว่า หนังสือพิมพ์มติชนซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพมีความถี่ในการนำเสนอข่าวมากกว่าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์กึ่งคุณภาพกึ่งปริมาณ ซึ่งจะเห็นได้ว่าเรื่องวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและเรื่องเอดส์นั้นเป็นประเด็นที่ให้ความรู้และเป็นประโยชน์ต่อสังคมเช่นเดียวกัน และในบางครั้งเรื่องวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีก็มีความเกี่ยวข้องและครอบคลุมประเด็นทางด้านการแพทย์และสาธารณสุข และประเด็นเรื่องอาหารและยา โดยหนังสือพิมพ์คุณภาพก็ให้ความสำคัญในการนำเสนอเรื่องดังกล่าวมากกว่าหนังสือพิมพ์กึ่งคุณภาพกึ่งปริมาณ

2. ประเด็นเรื่องเอดส์

จากการศึกษาประเด็นการนำเสนอเรื่องเอดส์ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ มติชนและ Bangkok Post ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2527 ถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2542 หนังสือพิมพ์ทั้ง 3 ชื่อฉบับมีการนำเสนอเรื่องเอดส์ทั้งหมด 17 ประเด็น ทั้งนี้ ประเด็นที่หนังสือพิมพ์ทั้ง 3 ชื่อฉบับมีการนำเสนอมากที่สุด 5 ประเด็นแรกคือ บุคคลกลุ่มต่างๆ กับโรคเอดส์ รองลงมาคือ กิจกรรมด้านเอดส์ ลำดับที่ 3 คือ สถานการณ์โรคเอดส์ ลำดับที่ 4 คือ การค้นพบทางวิทยาศาสตร์, วัคซีนและยารักษาเอดส์ ลำดับที่ 5 คือ โรคเอดส์, การติดต่อ, การป้องกันรักษาและผลกระทบ ลำดับที่ 6 คือ งบประมาณ, การทำงานด้าน

เอดส์และยุทธวิธีด้านเอดส์ ลำดับที่ 7 คือ ประเด็นความร่วมมือระหว่างประเทศด้านเอดส์ ลำดับที่ 8 การตรวจเอดส์, อุปกรณ์ตรวจเอดส์และอุปกรณ์ป้องกันเอดส์ ลำดับที่ 9 ศูนย์พักพิงและสวัสดิการแก่ผู้ติดเชื้อเอดส์ ลำดับที่ 10 สื่อเอดส์, การสำรวจ, การวิจัยเกี่ยวกับเรื่องเอดส์ ลำดับที่ 11, 12, 13 มีจำนวนครั้งในการนำเสนอเท่ากัน ลำดับที่ 11 ประเด็นเรื่องการประชุมด้านเอดส์ ลำดับที่ 12 บริจาคเลือด, การจำหน่ายเลือดกับเอดส์ ลำดับที่ 13 รัฐบาลกับปัญหาเอดส์ ลำดับที่ 14 ยาเสพติดและเอดส์ในชุมชน ลำดับที่ 15 คือ กฎหมาย, พ.ร.บ. เกี่ยวกับโรคเอดส์ เท่ากับลำดับที่ 16 ธุรกิจกับโรคเอดส์ ลำดับที่ 17 คือ อื่นๆ โปรดระบุ ทั้งนี้ตัวอย่างการนำเสนอในประเด็นต่างๆ จะอยู่ในภาคผนวก

ประเด็นเรื่องบุคคลกลุ่มต่างๆ กับโรคเอดส์ที่ได้รับการนำเสนอมากที่สุดเนื่องจากประเด็นนี้เป็นประเด็นใหญ่ที่ครอบคลุมประเด็นย่อยอื่นๆ อีก ทั้งนี้สามารถแบ่งออกเป็นประเด็นย่อยๆ ได้อีก 20 เรื่อง ได้แก่ ผู้ติดเชื้อเอดส์, โสภณีย์กับโรคเอดส์, เด็กกับโรคเอดส์, บุคคลมีชื่อเสียงกับเอดส์, สตรีกับโรคเอดส์, นักโทษกับโรคเอดส์, สมาชิกในครอบครัวกับโรคเอดส์, ทันตแพทย์กับโรคเอดส์, นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับเอดส์, รักร่วมเพศกับเอดส์, ทหารสหรัฐกับเอดส์, วัยรุ่นกับเอดส์, นักวิทยาศาสตร์กับเอดส์, ชาวเขา กับโรคเอดส์, คนขับสิบล้อกับโรคเอดส์, ไทยมุสลิมกับโรคเอดส์, ผู้ใช้แรงงานกับโรคเอดส์, ข้าราชการไทยกับโรคเอดส์, นักโภชนาการด้านเอดส์, ชาวประมงกับเอดส์

ทั้งนี้ประเด็นเรื่องเอดส์ที่ได้รับการนำเสนอมากที่สุดติด 5 อันดับแรกในหนังสือพิมพ์ที่เลือกศึกษาทั้ง 3 ชื่อฉบับนั้นมีอยู่ 4 ประเด็น คือ บุคคลกลุ่มต่างๆ กับโรคเอดส์, สถานการณ์โรคเอดส์, กิจกรรมด้านเอดส์ และการค้นพบทางวิทยาศาสตร์ วัคซีนและยารักษาเอดส์

อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

งานวิจัยในครั้งนี้ พบว่า ประเด็นที่มีการนำเสนอสูงสุด 4 อันดับแรกของหนังสือพิมพ์ทั้ง 3 ชื่อฉบับคือ ประเด็นเรื่องบุคคลกลุ่มต่างๆ กับโรคเอดส์, กิจกรรมด้านเอดส์, สถานการณ์โรคเอดส์, การค้นพบทางวิทยาศาสตร์ วัคซีนและยารักษาเอดส์ โดยประเด็นเรื่องบุคคลกลุ่มต่างๆ กับโรคเอดส์นั้นมีจำนวนครั้งในการนำเสนอมากกว่าประเด็นอื่นๆ มากเนื่องจากเป็นประเด็นใหญ่ และมีประเด็นย่อยอื่นๆ อีกหลายประเด็น ทั้งนี้จะเห็นได้ชัดว่าหนังสือพิมพ์ที่เลือกศึกษาทุกชื่อฉบับให้ความสำคัญในการนำเสนอเรื่องพัฒนาการความรู้ทางด้านเอดส์ อีกทั้งการนำเสนอเรื่องสถานการณ์โรคเอดส์ของหนังสือพิมพ์ทั้ง 3 ชื่อฉบับไม่ได้จำกัดอยู่แต่สถานการณ์โรคเอดส์ในประเทศไทย แต่ได้มีการนำเสนอสถาน

การณโรคเอดส์ในต่างประเทศด้วยซึ่งมีปริมาณการนำเสนอในส่วนนี้มากพอสมควร ส่วนประเด็นกิจกรรมด้านเอดส์เป็นประเด็นที่พบมากพอสมควรซึ่งเป็นการเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับการฝึกอบรม การให้ความรู้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจความตระหนักเกี่ยวกับโรคเอดส์

ทั้งนี้ ในประเด็นเรื่องบุคคลกลุ่มต่างๆ กับโรคเอดส์จะมีทั้งลักษณะเนื้อหาทั้งในเชิงเป็นกลางเชิงบวกและเชิงลบ เหตุที่ประเด็นนี้ได้รับการนำเสนอมากที่สุดเนื่องมาจากว่า ประเด็นนี้มีลักษณะเป็นประเด็นที่ค่อนข้างกว้าง ไม่ได้เป็นประเด็นที่ระบุชัดเจน หรือมีเนื้อหาที่ค่อนข้างเฉพาะเจาะจง โดยเฉพาะ ซึ่งการนำเสนอในส่วนนี้มักจะรายงานถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นได้ว่าเมื่อโรคเอดส์แพร่ระบาดไปสู่คนกลุ่มใดก็ตามทั้งในระยะแรกๆ จนถึงปัจจุบันก็จะเกิดกระแสในการนำเสนอเรื่องนั้นๆ ขึ้น เช่น ในประเด็นผู้ติดเชื้อก็มีการนำเสนอทั้งในเรื่องสิทธิผู้ติดเชื้อ การถูกกีดกัน รวมทั้งการนำเสนอเรื่องราวของผู้ติดเชื้อกับอาชญากรรม เช่น ขนเฮโรอีน หรือการที่ผู้ติดเชื้อเจตนาแพร่เชื้อให้บุคคลอื่นในสังคม ส่วนประเด็นเรื่องรุกร่วมเพศกับเอดส์และประเด็นเรื่องโสเภณีกับโรคเอดส์มักจะได้รับ การนำเสนอในช่วงแรกที่โรคเอดส์แพร่ระบาดซึ่งบุคคลทั้ง 2 กลุ่มนี้ได้รับการระบุว่า เป็นกลุ่มที่เป็นพาหะของโรคเอดส์ในระยะแรกๆ ในระยะต่อมาจนถึงปัจจุบันก็มีการนำเสนอเรื่องเอดส์กับสตรีและเด็กซึ่งเป็น ขณะเดียวกันกับที่องค์กรต่างๆ หันมารณรงค์การป้องกันการแพร่เชื้อเอดส์จากแม่สู่ลูก จึงทำให้ประเด็นดังกล่าวได้รับการนำเสนอเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ประเด็นเรื่องสตรีกับเอดส์ที่ได้รับการนำเสนออาจเนื่อง มาจากว่าในปัจจุบันการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ได้ระบาดไปสู่กลุ่มสตรีและแม่บ้านซึ่งไม่ใช่กลุ่มเสี่ยงที่เคยเข้าใจกันในอดีต จึงทำให้หลายองค์กรต้องพยายามใช้สื่อมวลชนในการให้ความรู้และสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นในกลุ่มสตรี นอกจากนี้ในประเด็นเรื่องเด็กกับโรคเอดส์ก็มีการนำเสนอเรื่องเด็ก กำพร้าเอดส์ด้วย จะเห็นได้ว่าประเด็นเรื่องบุคคลกลุ่มต่างๆ กับโรคเอดส์ก็มีการนำเสนอเปลี่ยนแปลงไปตาม สถานการณ์เช่นกัน ซึ่งจากจุดนี้พอจะระบุได้ว่าสื่อมวลชนได้มีการนำเสนอประเด็นเรื่องบุคคลกลุ่ม ต่างๆ กับโรคเอดส์ไปตามแนวโน้มนโยบายที่ได้รับมาจากองค์กรที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องเอดส์ นอกจากนี้ ประเด็นอื่นๆ ที่นำเสนอเช่น นักโทษกับเอดส์, นักท่องเที่ยวกับเอดส์ ชาวประมงกับเอดส์ก็เป็นประเด็นที่ นำเสนอตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้นๆ เช่นกัน บ้างก็เป็นประเด็นที่สอดคล้องกับการรณรงค์ ตามที่องค์กรต่างๆ พยายามสร้างความตระหนักเรื่องโรคเอดส์ให้กับกลุ่มเสี่ยงหรือเป็นกลุ่มที่มีการติดเชื้อ เอดส์สูง

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ลักษณะการกำหนดวาระเรื่องเอดส์ในประเด็นเรื่องบุคคล กลุ่มต่างๆ กับโรคเอดส์นั้นมีลักษณะเป็น Policy Agenda มาก่อน จากนั้นสื่อมวลชนจึงสนใจให้การ

นำเสนอจนเป็น Media Agenda ซึ่งลักษณะของการนำเสนอ นั้นจะเป็นไปในหลายลักษณะโดยไม่ได้ นำเสนอให้เห็นอย่างชัดเจนว่าเรื่องที่น่าเสนอเป็นแนวนโยบายจากรัฐบาลหรือจากองค์กรที่ทำงานด้าน เอดส์ สาเหตุที่ประเด็นที่น่าเสนอไม่ค่อยมีความชัดเจนนักอาจเป็นเพราะว่าในหลายประเด็นย่อยๆ นั้น มีการนำเสนอในรูปแบบที่เร้าใจซึ่งสอดคล้องกับงานของ Iyengar & Kinder ที่ระบุว่ารูปแบบการนำ เสนอข่าวแบบเร้าอารมณ์ (Dramatic) มีผลทำให้อำนาจในการกำหนดวาระนั้นลดน้อยลง ทั้งนี้ อาจ เป็นไปได้ว่า การเสนอข่าวแบบเร้าอารมณ์นั้นจะต้องมุ่งเน้นที่ตัวบุคคลหรือตัวเหตุการณ์ มิใช่ตัว ประเด็น (Issue) ดังนั้นจึงทำให้ความสำคัญของประเด็นพรางมัวไป ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า Policy Agenda นั้นมีความสัมพันธ์กับ Media Agenda ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rogers & Dearing (1987) เรื่องการกำหนดวาระที่แยกตัวแปร 3 ตัวออกจากกันคือ ลำดับความสำคัญที่สื่อเป็นผู้จัด (Media Agenda), ลำดับความสำคัญที่สาธารณะเป็นผู้จัด (Public Agenda) และลำดับความ สำคัญที่ผู้มีอำนาจเป็นผู้จัด (Policy Agenda) ซึ่ง Rogers & Dearing ได้ระบุว่าความสัมพันธ์ ระหว่างระหว่างตัวแปรทั้ง 3 นี้มีความซับซ้อนและมีทิศทางแตกต่างกันโดยขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของแต่ละ ตัวแปร เช่น คุณลักษณะเรื่อง ความน่าเชื่อถือได้ของตัวสื่อ, คุณลักษณะเรื่องประสบการณ์ส่วนตัว ของสาธารณะ (ผู้รับสาร) หรือคุณลักษณะเรื่องอำนาจของผู้กำหนดนโยบาย รวมทั้งความสัมพันธ์ ระหว่างผู้กำหนดนโยบายกับสื่อมวลชน

ประเด็นในการนำเสนอเรื่องเอดส์ในปัจจุบันมีเนื้อหาสาระ และมีประเด็นการนำเสนอมากกว่า ในอดีต ทั้งนี้การนำเสนอเรื่องเอดส์ของหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยได้ให้ความรู้และให้ข้อมูลเกี่ยวกับ โรคเอดส์และอันตรายจากโรคเอดส์ซึ่งมุ่งเน้นที่ประชาชนทั่วไปเป็นส่วนมาก แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่ได้ นำเสนอข้อมูลที่เจาะจงเกี่ยวกับเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงในการติดเชื้อเอดส์หรือสร้างทักษะในการปรับ เปลี่ยนพฤติกรรมเสี่ยงนั้นๆ และที่สำคัญที่สุดไม่ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (Roger, Dearing, & Soonbun, 1991 ; Roger, Singer & Imperio, 1993; Singer, Roger, & Glassman, 1991) เนื่องจากจำนวนผู้ติดเชื้อในปัจจุบันยังเพิ่มขึ้น แม้ว่าจะมีการนำเสนอเรื่องเอดส์ทางหนังสือพิมพ์ มากกว่า 10 ปีแล้วก็ตาม

งานวิจัยที่แตกต่างจากผลการวิจัยในครั้งนี่คือ งานของสิริวิมล ชาญเวชช์ (2533) ซึ่งระบุว่า เนื้อหาสาระที่หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยนำเสนอมากที่สุดคือ ประเด็นทางด้านการป้องกันแก้ไขโรค เอดส์ รองลงมาได้แก่ ผลกระทบทางสังคม, การค้นพบผู้ป่วย, การติดต่อ, อาการของโรค และผล กระทบทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามงานวิจัยในครั้งนี้ก็ครอบคลุมประเด็นที่คุณสิริวิมลกล่าวมาทั้งหมด

งานวิจัยของคุณสิริวิมลเป็นการศึกษาเรื่องเอดส์ในระยะแรกๆ ของการแพร่ระบาด ดังนั้นประเด็นที่น่าเสนอในช่วงเวลาดังกล่าวจึงมีน้อยกว่างานวิจัยฉบับนี้

งานวิจัยในครั้งนี้แตกต่างจากงานวิจัยของนพรัตน์ ปทุมรังษี (2541) ที่ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์เนื้อหาเรื่องโรคเอดส์ในหนังสือพิมพ์รายวันของประเทศไทยและสิงคโปร์ที่น่าเสนอในช่วงปี พ.ศ. 2539 เช่นกัน ซึ่งได้แบ่งประเด็นในการหาข้อมูลเป็น 3 ประเภทคือ อาการของโรค วิธีการรักษา และการป้องกันแก้ไข นอกจากนี้งานของนพรัตน์ ปทุมรังษีพบว่า การนำเสนอเรื่องเอดส์ของหนังสือพิมพ์ Bangkok Post นั้นมุ่งเน้นไปสู่กลุ่มผู้ติดเชื้อเอดส์มากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มประชาชนทั่วไป แต่จากประเด็นที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ทั้ง 17 ประเด็นพบว่า ประเด็นส่วนใหญ่ที่น่าเสนอนั้นมุ่งไปสู่ประชาชนทั่วไปมากที่สุด ทั้งนี้ระยะเวลาในการศึกษา, กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาและวิธีการในการศึกษาของคุณนพรัตน์มีความแตกต่างจากงานวิจัยในครั้งนี้

กล่าวโดยสรุป เหตุที่งานวิจัยในครั้งนี้มีความแตกต่างจากงานวิจัยของทั้ง 2 ท่านนั้นเนื่องจากมีระเบียบวิธีวิจัยในการศึกษาที่แตกต่างกัน นั่นคือ การแบ่งประเภทประเด็นที่ใช้ในการศึกษาและช่วงระยะเวลาในการศึกษาก็มีความแตกต่างกัน ซึ่งข้อจำกัดด้านเวลาในการศึกษาก็เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ประเด็นเกี่ยวกับเรื่องเอดส์ที่น่าเสนอนั้นแตกต่างกัน

อย่างไรก็ตามงานวิจัยของ Everette M. Rogers ได้แบ่งประเด็นในการศึกษาเรื่องวาระด้านสื่อของโรคเอดส์ไว้ 13 ประเด็น โดยงานวิจัยฉบับนี้มีการแบ่งประเด็นในการศึกษาที่เหมือนกับงานวิจัยของ Rogers 4 ประเด็นคือ การค้นพบทางวิทยาศาสตร์, การตรวจหาเชื้อ เอช ไอ วี, บุคคลมีชื่อเสียงกับโรคเอดส์ และเด็กกับโรคเอดส์ (Rogers et al., 1991)

3. รูปแบบการนำเสนอเรื่องเอดส์

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเอดส์ของหนังสือพิมพ์ทั้ง 3 ชื่อฉบับพบว่า มีการนำเสนอในรูปแบบข่าวมากที่สุดเป็นลำดับหนึ่ง ลำดับสองคือการนำเสนอในรูปแบบบทความจำนวน ลำดับสามคือรูปแบบคอลัมน์ตอบปัญหาทางการแพทย์ ลำดับสี่คือ รูปแบบบทบรรณาธิการ ลำดับห้าคือ รูปแบบสารคดี ลำดับที่ 6 คือ รูปแบบบทสัมภาษณ์และลำดับที่ 7 รูปแบบคอลัมน์แสดงความคิดเห็นซึ่งมีจำนวนเท่ากัน โดยหนังสือพิมพ์ Bangkok Post มีรูปแบบในการนำ

เสนอมากที่สุดคือ ข่าว, บทความ, บทบรรณาธิการ, สารคดี, บทสัมภาษณ์และคอลัมน์แสดงความคิดเห็น ส่วนหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชนมีการนำเสนอเรื่องเอดส์ใน 3 รูปแบบคือ ข่าว, บทความและคอลัมน์ตอบปัญหาทางการแพทย์

อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลการวิจัยที่ได้มา พอจะสรุปได้ว่า หนังสือพิมพ์รายวันในประเทศไทยมีการใช้รูปแบบในการนำเสนอเรื่องเอดส์ 7 รูปแบบ ได้แก่ ข่าว บทความ คอลัมน์ตอบปัญหาทางการแพทย์ บทบรรณาธิการ สารคดี บทสัมภาษณ์ และคอลัมน์แสดงความคิดเห็น ทั้งนี้เมื่อศึกษาหนังสือพิมพ์รายวันบางฉบับอาจไม่พบรูปแบบการนำเสนอบางประเภท ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากว่าหนังสือพิมพ์ชื่อฉบับที่เลือกศึกษาอาจมีการนำเสนอในรูปแบบนั้นไม่มากนัก อีกทั้งรูปแบบที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้มีความสอดคล้องกับการจำแนกรูปแบบของการนำเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ซึ่งจำแนกออกเป็น 5 ประเภทคือ ข่าว บทความ คอลัมน์ บทบรรณาธิการหรือบทนำ และโฆษณา (มาลี บุญศิริพันธ์, 2529)

รูปแบบที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้พอจะสรุปตามแนวคิดของมาลี บุญศิริพันธ์ (2531) ถึงหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ดังนี้ คือ หน้าที่ในการให้ข่าวสารและหน้าที่ในการให้ข้อเสนอแนะซึ่งหน้าที่ในการให้ข่าวสารนั้นเป็นการแสวงหาข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงมารายงานให้ประชาชนทราบ ซึ่งอาจรายงานในรูปแบบข่าว, บทความหรือสารคดี โดยให้ข้อมูลตามตรงอย่างสมบูรณ์มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ส่วนหน้าที่ในการให้ข้อเสนอแนะนั้นต้องไม่ใช้ในการรายงานข่าวเพราะข่าวคือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ทั้งนี้การเสนอแนะนั้นควรเป็นการแสดงความคิดเห็นต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือต่อข่าวที่ได้รายงานไปแล้ว โดยผ่านทางคอลัมน์ต่างๆ บทบรรณาธิการ บทวิจารณ์ บทความ เป็นต้น

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ สรุปว่า รูปแบบที่ใช้ในการนำเสนอเรื่องเอดส์มากที่สุดคือ รูปแบบข่าว งานวิจัยที่สอดคล้องกันคือ งานวิจัยของสิริวิมล ชาญเวช (2533) ที่ระบุว่า หนังสือพิมพ์ไม่ว่าจะเป็นประเภทเน้นคุณภาพ หรือเป็นประเภทกึ่งคุณภาพกึ่งประชานิยมนั้นจะมีการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบข่าวมากที่สุด

จากผลการวิจัยที่ระบุว่าข่าวเป็นรูปแบบที่ใช้ในการนำเสนอเรื่องโรคเอดส์มากที่สุดนั้นเป็นเพราะว่าหนังสือพิมพ์นั้นเป็นองค์กรธุรกิจและยังคงต้องตอบสนองต่อความต้องการของผู้อ่านอยู่ โดยवलลิส

และบาราน (Wallis and Baran, 1990 : 216-244) ถือว่า สื่อมวลชนเป็นองค์การหรือสถาบันอย่างหนึ่งขององค์การหรือสถาบันบางแห่งตั้งขึ้นเพื่อผลิตสินค้าและแสวงหากำไรให้มากที่สุด (Dean, 1951) ทั้งนี้องค์การที่ประสบความสำเร็จนั้นปรากฏว่ามีการจัดโครงสร้างรูปแบบขององค์การที่สอดคล้องกับความต้องการของสิ่งแวดล้อม (Hodge and Anthony, 1984) ซึ่งจากรายงานการสำรวจการอ่านหนังสือพิมพ์ของประชาชนชาวไทย พ.ศ. 2530 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี พบว่า เนื้อหา 5 ประเภทในหนังสือพิมพ์ ซึ่งแบ่งออกเป็นข่าว ความรู้หรือสารคดี ทัศนะหรือความคิดเห็น บันเทิงธุรกิจและการโฆษณานั้น ประชาชนนิยมอ่านข่าวมากที่สุดถึงร้อยละ 98.2

นอกจากนี้ มีงานวิจัยของจันทร์เพ็ญ ถนอมบุญซึ่งศึกษารูปแบบในการนำเสนอข่าววิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยได้แบ่งรูปแบบการศึกษาเป็น 6 ลักษณะได้แก่ ข่าว บทบรรณาธิการ บทความ/ความคิดเห็น สารคดี ความรู้หรือความคิดเห็นในคอลัมน์ประจำ สารคดีพิเศษเฉพาะเรื่อง และภาพข่าว ซึ่งผลการวิจัยพบว่ามีกรนำเสนอในรูปแบบข่าวมากที่สุด รองลงมาคือบทความซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ได้ในครั้งนี้

4. ทิศทางการนำเสนอเรื่องเอดส์

ผลการวิจัยพบว่า หนังสือพิมพ์ทั้ง 3 ชื่อฉบับมีการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นกลางมากที่สุด รองลงมาคือ เนื้อหาเชิงลบ และนำเสนอเนื้อหาเชิงบวกน้อยที่สุด โดยมีการเสนอเนื้อหาเชิงเป็นกลางมากกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนข่าวทั้งหมด ทั้งนี้หนังสือพิมพ์ Bangkok Post และไทยรัฐนำเสนอเรื่องเอดส์ในทิศทางเชิงเป็นกลางมากที่สุด รองลงมาคือ ทิศทางเชิงลบและเชิงบวกตามลำดับ หนังสือพิมพ์มติชนนำเสนอเรื่องเอดส์ในทิศทางเชิงเป็นกลางมากที่สุด รองลงมาคือทิศทางเชิงบวกและทิศทางเชิงลบตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

หนังสือพิมพ์ Bangkok Post นำเสนอเรื่องเอดส์ในทิศทางเป็นกลางและทิศทางเชิงลบมากที่สุดเนื่องจากว่ารูปแบบที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ส่วนใหญ่จะเป็นข่าว โดยเป็นลักษณะการรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นดังนั้นจึงเป็นกลางมากที่สุด ส่วนทิศทางเชิงลบหนังสือพิมพ์ Bangkok Post ได้นำเสนอเรื่องเอดส์ในทิศทางเชิงลบมากกว่าหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นๆ เนื่องจากหนังสือพิมพ์ Bangkok Post

นำเสนอเรื่องเอดส์ทั้งในด้านความถี่และเนื้อที่มากกว่าหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นๆ และมักสะท้อนให้เห็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม

ทั้งนี้การนำเสนอเรื่องเอดส์ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐก็เป็นไปในทิศทางเดียวกับหนังสือพิมพ์ Bangkok Post นั่นคือมีการเสนอเนื้อหาเชิงเป็นกลางมากที่สุด รองลงมาคือทิศทางเชิงลบและเชิงบวก ตามลำดับ ส่วนหนังสือพิมพ์มติชนมีการนำเสนอเรื่องเอดส์ในทิศทางเชิงบวกมากกว่าหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นๆ เนื่องจากหนังสือพิมพ์มติชนมักมีการนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับผู้ติดเชื้อเอดส์ในลักษณะที่ต้องการให้สังคมเข้าใจผู้ติดเชื้อ โดยเปิดเผยถึงวิถีชีวิตของผู้ติดเชื้อกับครอบครัวเป็นต้น

ทิศทางในการนำเสนอเรื่องเอดส์ของหนังสือพิมพ์รายวันในประเทศไทยมีทั้งทิศทางเชิงบวก ทิศทางเชิงลบและทิศทางเชิงเป็นกลาง โดยเนื้อหาที่นำเสนอส่วนใหญ่เป็นทิศทางเชิงเป็นกลาง ซึ่งประเด็นบุคคลกลุ่มต่างๆ กับโรคเอดส์นั้นเป็นประเด็นที่หนังสือพิมพ์ทั้ง 3 ชื่อฉบับนำเสนอมากที่สุด และประเด็นนี้มีการนำเสนอในทิศทางเชิงบวก ทิศทางเชิงลบและทิศทางเชิงเป็นกลางมากกว่าประเด็นอื่นๆ ทั้งหมด ในส่วนทิศทางเชิงเป็นกลางนั้นส่วนมากจะเป็นการรายงานข่าวตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น เรื่องผู้ติดเชื้อเอดส์ กรณีที่มีมาตรการป้องกันผู้ติดเชื้อเข้าทำงานในกองทัพไทยเนื่องมาจากปัญหาสุขภาพ สิทธิสตรีกับโรคเอดส์ จำนวนเด็กกำพร้าเอดส์ ข้าราชการไทยกับโรคเอดส์ รัฐมนตรีอังกฤษเสียชีวิตด้วยโรคเอดส์ ผู้ติดเชื้อเอดส์จากทันตแพทย์ ฯลฯ ซึ่งการนำเสนอเรื่องเอดส์ในเชิงเป็นกลางจะเป็นลักษณะให้ข้อมูลหรือเป็นการแจ้งให้ทราบ รายงานข่าวที่เกิดขึ้น

ประเด็นเชิงบวกนั้นเป็นประเด็นที่มีลักษณะให้ความรู้ โดยชี้ให้เห็นถึงภัยและปัญหาเอดส์ รวมทั้งวิธีการรักษาและป้องกันเอดส์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวนโยบายของหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องเอดส์ เช่น กระทรวงสาธารณสุข องค์การสหประชาชาติ ฯลฯ นอกจากนี้ยังให้ข้อมูลแก่ผู้อ่านในลักษณะที่มองโรคเอดส์และผู้ติดเชื้อในท่าที่ที่ดีขึ้น เช่น บทความเกี่ยวกับเรื่องหญิงผู้ติดเชื้อเอดส์รวมตัวกันผลิตงานเย็บผ้าขายในชุมชน โดยเปิดเผยถึงวิถีชีวิตของตนเองกับครอบครัวเพื่อให้สังคมเข้าใจผู้ติดเชื้อเอดส์มากขึ้น หรือการให้สัมภาษณ์ของผู้ติดเชื้อเอดส์และครอบครัว และพวกเขาคล้ม้นตอบปัญหาทางการแพทย์ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องเอดส์อย่างชัดเจน

ส่วนประเด็นในเชิงลบนั้นเป็นลักษณะการนำเสนอข่าวที่มีลักษณะให้ผู้อ่านเกิดความกลัว วิตกกังวลและเกิดความสับสนต่อเรื่องโรคเอดส์และผู้ติดเชื้อเอดส์ รวมทั้งข่าวที่มีลักษณะเร้าใจจนเกินจริง

หรือสร้างทัศนคติที่ไม่ดีให้เกิดขึ้นต่อผู้ติดเชื้อเอชไอวี เช่น ชาวเมืองโลเมนีแอบแฝงติดเอชไอวี หญิงติดเอชไอวีได้รับการช่วยเหลือออกจากช่อง นักโทษติดเชื้อเอชไอวีเสียชีวิตในเรือนจำ หรือประเด็นอื่นๆ ที่มีการโยนผู้ติดเชื้อเอชไอวีเข้ากับประเด็นทางด้านอาชญากรรม หรือแม้กระทั่งการนำเสนอเรื่องผู้ติดเชื้อเอชไอวีฆ่าตัวตาย ซึ่งการนำเสนอเรื่องเอชไอวีในลักษณะนี้ขัดต่อแนวทางการนำเสนอเรื่องเอชไอวีของมาลี บุญศิริพันธ์ (2539) ซึ่งระบุว่า การนำเสนอเรื่องเอชไอวีนั้นจะต้องมีความถูกต้อง, ละเว้นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเชื้อชาติ สัญชาติ ศาสนา เพศ หรือการเรียนรู้ทางเพศ, เคารพความเป็นส่วนตัว, หลีกเลี่ยงสีสันร้ายใจจนเกินจริง และควรมองในแง่ดี

รูปแบบในการนำเสนอเรื่องเอชไอวีของหนังสือพิมพ์ทั้ง 3 ชื่อฉบับที่ได้จากการผลการวิจัยในครั้งนี้ มีการนำเสนอในทิศทางที่เป็นกลางมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคุณสิริวิมล ชาญเวช ที่ระบุว่าหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพและหนังสือพิมพ์กึ่งคุณภาพกึ่งปริมาณได้พาดหัวข่าวอย่างเป็นกลางมากที่สุด งานวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกันเนื่องจากรูปแบบในการศึกษาของงานวิจัยทั้งสองฉบับนี้พบว่า เป็นรูปแบบข่าวมากที่สุด

ผลการวิจัยเรื่องทิศทางในการนำเสนอเรื่องเอชไอวีในครั้งนี้ ปรากฏว่าเป็นกลางมากที่สุดซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการนำเสนอเรื่องเอชไอวีของมาลี บุญศิริพันธ์ (2539) ที่ระบุว่า การรายงานข่าวเรื่องเอชไอวีควรหลีกเลี่ยงสีสันร้ายใจจนเกินจริงซึ่งอาจเป็นการสร้างความแตกแยกและเกิดการต่อต้านผู้ป่วยโรคเอชไอวี

ทิศทางในการนำเสนอเรื่องเอชไอวีควรมีความเป็นกลางมากที่สุดเนื่องจากรูปแบบที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ นำเสนอในรูปแบบข่าวมากที่สุด โดยคุณศิริ นิสัยรักษ์ได้ให้คำนิยามถึงคุณสมบัติของข่าวที่ดีไว้ข้อหนึ่งว่า ข่าวที่ดีจะต้องไม่มีการสอดแทรกหรือการแสดงความคิดเห็น ต้องเป็นการรายงานอย่างตรงไปตรงมา ไม่ลำเอียงหรือมีอคติจากผู้เขียน นอกจากนี้เอ็ดการ์ เดล ได้กล่าวไว้ว่า หนังสือพิมพ์ต้องเสนอความคิดเห็นที่เชื่อถือได้ มีเหตุผล มีหลักฐาน และมีความเป็นกลาง (Edgar Dale, 1941 : 19-28)

การนำเสนอเรื่องเอชไอวีที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า เป็นกลางมากที่สุด รองลงมาคือ ทิศทางเชิงลบ ทั้งนี้มีการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบมากกว่าเชิงบวก ทั้งนี้สอดคล้องกับความคิดเห็นของ

Anderson และ Jacobson (1965 อ้างถึงใน Bohle, 1986, Vol 64) ที่ระบุว่า ชาวดีนั้นมีคุณค่าแก่การเป็นข่าวน้อยกว่าชาวไม่ดี เพราะชาวไม่ดีจะมีความสำคัญกว่าและบรรจุข้อมูลที่มีค่ามากกว่าชาวดี

อย่างไรก็ตามงานวิจัยที่ขัดแย้งกับงานวิจัยในครั้งนี้คือ งานวิจัยของฮาเกิลรา จันท์สุวรรณ (2535) ที่ศึกษาเรื่องความวิตกกังวลอันเกิดจากข้อมูลข่าวสารการรณรงค์เรื่องโรคเอดส์ผ่านสื่อมวลชน ช่วงปีพ.ศ. 2531-2534 ซึ่งศึกษาในทัศนคติแบบองค์รวม พบว่ามีการสร้างข้อมูลข่าวสารในทางลบ ผลการวิจัยที่แตกต่างนั้นน่าจะมาจากระยะเวลาในการศึกษา ซึ่งในยุคนั้นเป็นระยะการรณรงค์เรื่องโรคเอดส์ในช่วงแรกๆ ซึ่งเป็นที่กล่าวขานกันว่าในระยะแรกๆ ที่โรคเอดส์เริ่มแพร่ระบาดนั้น องค์การที่รับผิดชอบได้ให้ความรู้แก่ประชาชนโดยพยายามสอดแทรกเรื่องราวที่น่ากลัวหรือเร้าใจเพื่อให้ประชาชนเกิดความตระหนัก นอกจากนี้โดยธรรมชาติขององค์การหนังสือพิมพ์บางฉบับนั้นก็นิยมนำเสนอเรื่องเอดส์ในลักษณะเร้าใจซึ่งแตกต่างจากในปัจจุบันที่องค์กรสาธารณประโยชน์เอกชนหลายหน่วยงานได้จัดกิจกรรมรณรงค์ไม่ให้เกิดการกีดกันผู้ติดเชื้อในสังคม โดยพยายามนำเสนอเรื่องราวในเชิงบวกของผู้ติดเชื้อมากขึ้น

5. การให้แหล่งข่าวของหนังสือพิมพ์

ผลการวิจัยสรุปว่า แหล่งข่าวที่หนังสือพิมพ์ทั้ง 3 ชื่อฉบับใช้มากที่สุด 5 ลำดับแรกคือ แหล่งข่าวจากบุคคล รองลงมาคือ สำนักข่าวต่างประเทศ, กระทรวงสาธารณสุขและเจ้าหน้าที่, องค์กรภาครัฐ และ NGO ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

การนำเสนอเรื่องเอดส์ของหนังสือพิมพ์ทั้ง 3 ชื่อฉบับ ส่วนใหญ่ได้อ้างถึงแหล่งที่มาของข่าว ทั้งนี้มีเรื่องที่น่าเสนอโดยไม่ระบุแหล่งข่าว 22 ครั้ง จากการใช้แหล่งข่าวทั้งสิ้น 535 ครั้ง เมื่อกล่าวถึงเรื่องความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์ ด.ร ปรมะ สตะเวทินมีความคิดเห็นว่า การอ้างแหล่งที่มาของข่าวได้ (Using Sources Responsibility) นั้นเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์ประการหนึ่ง โดยสื่อมวลชนต้องสามารถระบุอย่างตรงไปตรงมาและเต็มที่ถึงแหล่งข่าวเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและสร้างศรัทธาแก่ประชาชน อย่างไรก็ตามในการหาข่าวของสื่อมวลชนนั้น ในบางกรณีผู้ให้ข่าวอาจไม่ต้องการเปิดเผยตัวเพราะเกรงจะได้รับอันตรายซึ่งก็เป็นความรับผิดชอบของสื่อมวลชนเช่นกันที่จะต้อง

รักษาความลับนี้ไว้เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่แหล่งข่าว ทั้งนี้หนังสือพิมพ์ทั้ง 3 ชื่อฉบับได้อ้างแหล่งข่าวเปิดและแหล่งข่าวปิดนั่นเอง

ทั้งนี้ แหล่งข่าวที่หนังสือพิมพ์ทั้ง 3 ชื่อฉบับเลือกใช้มากที่สุดคือ บุคคล ซึ่งหมายถึงการระบุชื่อโดยไม่ได้อ้างถึงแหล่งสังกัด ในจำนวนนี้ก็รวมทั้งนักวิชาการ นายแพทย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านโรคเอดส์ ผู้มีบทบาทในการทำงานด้านเอดส์หรือบุคคลที่มีชื่อเสียงในสังคม หรืออาจเป็นแหล่งข่าวที่เป็นชาวบ้านหรือเป็นผู้ที่ให้ข้อมูลหรือเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ โดยแหล่งข่าวบุคคลนั้นประกอบด้วยบุคคลต่างๆ ดังต่อไปนี้ นายแพทย์ประพันธ์ ภาณุภาค, นายมีชัย วีระไวทยะ, ด.ร. วีระสิทธิ์ สิทธิไตร, นายแพทย์ประเวศ วะสี, นายแพทย์สุจินต์ พรากรกุล, นายแพทย์เทพพนม เมืองแมน, นายแพทย์ประสงค์ บุรณพงศ์, พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชธิดาตามาศ, นางงามสหรัฐ, อลิษาเบธ เทย์เลอร์, แพทย์หญิงอุษา ทิสยากร, ผู้สื่อข่าวเอ็น เอช เค, ดาราเกย์อัคคาซาร์, เจ้าหน้าที่ร่วมเจรจาฐานทัพสหรัฐฟิลิปปินส์, ประชาชนผู้เสียหาย, แหล่งข่าวจากวงการแพทย์ ทั้งนี้ นายแพทย์ประพันธ์ ภาณุภาค, นายมีชัย วีระไวทยะ และ ด.ร. วีระสิทธิ์ สิทธิไตรนับว่าเป็นบุคคลที่เป็นแหล่งข่าวที่หนังสือพิมพ์ทั้ง 3 ชื่อฉบับใช้มากที่สุด ซึ่งกล่าวได้ว่าบุคคลทั้ง 3 ท่านนี้ได้รับการยอมรับจากสื่อมวลชนในฐานะที่เป็นแหล่งข่าวที่มีความน่าเชื่อถือมากที่สุด

จากผลการวิจัยที่ระบุถึงการใช้แหล่งข่าวของหนังสือพิมพ์รายวันในประเทศไทย ปรากฏว่าบุคคลที่ไม่ได้รับการอ้างถึงแหล่งที่สังกัดได้รับการอ้างถึงมากที่สุดนั้นแสดงให้เห็นว่าหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยได้ให้ความไว้วางใจแหล่งข่าวเหล่านี้มากที่สุด ทั้งนี้ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นบุคคลที่มีสถานะทางสังคมดีเป็นที่ยอมรับในสังคมถึงความรู้ความสามารถในการทำงานทางด้านเอดส์

แหล่งข่าวที่หนังสือพิมพ์ทั้ง 3 ชื่อฉบับใช้มากที่สุด 5 ลำดับแรกนั้นเป็นไปตามลักษณะการแบ่งชนิดของแหล่งข่าวตามลักษณะที่มาของแหล่งข่าว (พิศิษฐ์ ขวาลาวัชและคณะ, 2539) คือเป็นแหล่งข่าวประจำวัน แหล่งข่าวพิเศษ และแหล่งข่าวจากสำนักข่าวหรือองค์กรขายข่าว ซึ่งแหล่งข่าวบุคคลซึ่งเป็นแหล่งข่าวที่หนังสือพิมพ์ทั้ง 3 ชื่อฉบับใช้มากที่สุดนั้นมีลักษณะเป็นทั้งแหล่งข่าวประจำวันและแหล่งข่าวพิเศษ

6. หลักเกณฑ์ในการกำหนดวาระเรื่องเอดส์

ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุที่ประเด็นเรื่องเอดส์ได้รับการกำหนดเป็นวาระในหนังสือพิมพ์ เนื่องจาก ความรุนแรงของปัญหา, เป็นโรคที่ทำลายทรัพยากรมนุษย์และเป็นโรคที่ไม่มียารักษาหรือวัคซีนป้องกัน

ปัจจัยในการกำหนดวาระเรื่องเอดส์ ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ดังต่อไปนี้ ความสดใหม่, ความน่าสนใจของเนื้อหา, ทิศนคติของบรรณาธิการข่าวและผู้สื่อข่าว, การให้ความสำคัญกับข่าวสาธารณสุข, อิทธิพลของแหล่งข่าว, ความเห็นพ้องของบรรณาธิการข่าว

กระบวนการในการกำหนดวาระเรื่องเอดส์ ประกอบด้วย การหาข้อมูล การตัดสินใจกำหนดวาระ

ข้อจำกัดในการกำหนดวาระเรื่องเอดส์ ประกอบด้วย บุคลากร แหล่งข่าว และหน้าข่าวที่จำกัด

อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

สาเหตุที่เรื่องเอดส์ได้รับการกำหนดเป็นวาระ จากการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า สาเหตุที่เรื่องเอดส์ได้รับการกำหนดเป็นวาระนั้นเนื่องมาจากความรุนแรงของปัญหา, โรคเอดส์เป็นโรคที่ทำลายทรัพยากรมนุษย์และโรคเอดส์เป็นโรคที่ไม่มียารักษาหรือวัคซีนป้องกัน การรายงานถึงความรุนแรงของปัญหาเรื่องเอดส์นั้นนับว่าเป็นเรื่องที่มีคุณค่าด้านข่าว (News Values) และมีความสำคัญ (Significance) ซึ่งหมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นมีผลกระทบต่อชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชนในวงกว้าง หากหนังสือพิมพ์ไม่รายงานจะส่งผลเสียต่อส่วนรวมได้ เรื่องเอดส์เป็นเรื่องที่สำคัญในปัจจุบัน และเป็นวาระทางด้านนโยบายในประเทศไทย แม้ว่าเรื่องเอดส์จะเป็นเรื่องที่หลายหน่วยงานได้รณรงค์ให้ความรู้จนกระทั่งประชาชนส่วนใหญ่ทราบว่าโรคเอดส์คืออะไรและสามารถติดต่อได้ทางใดบ้าง แต่อัตราการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ในประเทศไทยก็ยังเพิ่มขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปัญหาเอดส์ยังคงมีความรุนแรงอยู่ และสังคมไทยก็ได้รับผลกระทบจากเรื่องนี้ และไม่อาจปฏิเสธได้ว่าปัญหาเอดส์เป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในวงกว้าง เนื่องจากว่าอัตราการติด

เชื้อของคนไทยในปัจจุบันมีประมาณ 1 ล้านคนแล้ว แต่คนไทยส่วนใหญ่ในปัจจุบันกลับไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งๆ ที่ในความเป็นจริงแล้วการแพร่ระบาดของยังคงเกิดขึ้น สาเหตุที่เรื่องเอดส์ได้รับการกำหนดเป็นวาระ ไม่ว่าจะเป็นอย่างใดสาเหตุจากความรุนแรงของปัญหา, โรคเอดส์เป็นโรคที่ทำลายทรัพยากรมนุษย์, เป็นโรคที่ไม่มียารักษาหรือวัคซีนป้องกัน, สามารถสรุปได้ว่าสาเหตุที่โรคเอดส์ได้รับการกำหนดเป็นวาระในหนังสือพิมพ์นั้นเนื่องจากว่าโรคเอดส์มีปัจจัยด้านคุณค่าชาวที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตของประชาชนในวงกว้างนั่นเอง ซึ่งหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ตามที่อุทธรณ์ พลกุล (2517 : 115-116) ได้แสดงความคิดเห็นไว้คือ หนังสือพิมพ์มีบทบาทในการให้การศึกษาและความรู้เกี่ยวกับสังคมทุกด้าน ดังนั้นการรายงานสถานการณ์เรื่องโรคเอดส์ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสถานการณ์โรคเอดส์ สถิติผู้ติดเชื้อ การค้นพบทางวิทยาศาสตร์ใหม่ๆ ฯลฯ จึงนับว่าเป็นหน้าที่ของสื่อมวลชนต่อสังคมประการหนึ่ง

นอกจากเรื่องความรุนแรงของปัญหาแล้ว สาเหตุในการกำหนดวาระเรื่องเอดส์ของหนังสือพิมพ์ทั้ง 3 ชื่อฉบับได้แก่ สาเหตุที่โรคเอดส์เป็นโรคที่ทำลายทรัพยากรมนุษย์และเป็นโรคที่ไม่มียารักษาหรือวัคซีนป้องกัน ซึ่งสาเหตุทั้ง 2 ประการนี้ล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อสังคม ส่วนสาเหตุเรื่องความรุนแรงของโรคเอดส์และเรื่องการทำลายชีวิตมนุษย์ล้วนแล้วแต่เป็นสาเหตุที่ทำให้หนังสือพิมพ์สนใจนำเสนอเรื่องดังกล่าว เพราะเป็นการตอกย้ำให้สังคมทราบว่าปัญหานี้เป็นปัญหาสำคัญและยังไม่จบสิ้น และยังช่วยสร้างความตระหนักต่อประชาชนได้อีกทางหนึ่งด้วย ด้วยสาเหตุที่โรคเอดส์ยังไม่มียารักษาหรือวัคซีนป้องกันจึงทำให้เรื่องดังกล่าวยังคงเป็นเรื่องที่หนังสือพิมพ์ฉบับต่างๆ ให้ความสนใจอยู่ ดังจะเห็นได้ว่าเมื่อมีการทดลองยาหรือวัคซีนรักษาเอดส์ใหม่ๆ ขึ้นมาก็มักจะได้รับการนำเสนอถึงความคืบหน้าในการค้นคว้าวัคซีน อย่างไรก็ตามอายุการนำเสนอเรื่องนี้จะไม่ค่อยยาวนานเนื่องจากยังไม่มีการค้นพบหรือยารักษาตัวใดที่สามารถรักษาโรคเอดส์ได้อย่างจริงจัง หนังสือพิมพ์จึงทำได้เพียงการรายงานความคืบหน้าของเรื่องนี้

ปัจจัยในการกำหนดวาระเอดส์ สิ่งที่บรรณาธิการข่าวและผู้สื่อข่าวของหนังสือพิมพ์ทั้ง 3 ชื่อฉบับให้ความสำคัญในการกำหนดวาระคือ ความสดใหม่ ความน่าสนใจของเนื้อหา ทศนคติของบรรณาธิการข่าวและผู้สื่อข่าว การให้ความสำคัญต่อข่าวสาธารณสุข อิทธิพลของแหล่งข่าวและความเห็นพ้องของบรรณาธิการข่าว ซึ่งองค์ประกอบของความเป็นข่าวโดยทั่วไปนั้นได้แก่ คือ ความสดใหม่, ความใกล้ชิด, ความเด่น, ความผิดปกติ, สิ่งที่มีมนุษย์สนใจหรือเป็นประโยชน์ต่อมนุษย์, ความขัดแย้ง, ความลึกลับซับซ้อน, ความกระทบกระเทือน, ความก้าวหน้า และเรื่องเพศ (มาลี บุญศิริพันธ์, 2529)

ดังนั้นผลการวิจัยที่ได้นับว่ามีความสอดคล้องต่อแนวคิดของมาลี บุญศิริพันธ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่อง ความสดใหม่ และความน่าสนใจของเนื้อหา ซึ่งหนังสือพิมพ์ทั้ง 3 ชื่อฉบับมีการนำเสนอเรื่องเอดส์ในรูปแบบข่าวมากที่สุด ดังนั้นความสดใหม่ ทันสมัยจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการนำเสนอเรื่องเอดส์เช่นกัน ซึ่งความสดใหม่นั้นจะยิ่งทำให้ข่าวนั้นได้รับความสนใจจากผู้อ่านมากยิ่งขึ้น

บรรณาธิการและผู้สื่อข่าวจากหนังสือพิมพ์ทั้ง 3 ชื่อฉบับต่างยอมรับเช่นเดียวกันว่า ความสดใหม่เป็นปัจจัยหนึ่งที่ใช้ในการพิจารณาคัดเลือกเรื่องเอดส์นำเสนอ ในส่วนความน่าสนใจของเรื่องที่น่าสนใจนั้น พบว่า ต้องมีการคัดเลือกเรื่องที่มีความน่าสนใจ (Human Interest) ซึ่งมาลี บุญศิริพันธ์ (2529) ได้กล่าวไว้ว่าองค์ประกอบเรื่องความสนใจของมนุษย์มักจะเกี่ยวข้องกับอารมณ์พื้นฐานของมนุษย์ ได้แก่ อารมณ์รัก กลียด กลัว เศร้า ตลกขบขัน ฯลฯ จากการสัมภาษณ์บรรณาธิการผู้มีหน้าที่ในการคัดเลือกเรื่องเอดส์ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ พบว่า ในบางครั้งก็มีการนำเสนอข่าวที่เร้าใจบ้างเพื่อให้ประชาชนสนใจ แต่ทั้งนี้ได้มีการสอดแทรกเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านไปด้วย ทั้งนี้มีงานวิจัยของธงชัย มหาไตรภพ (2532) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการคัดเลือกข่าวสำหรับลงหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย 4 ฉบับ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ มติชน สยามรัฐ เดลินิวส์ ซึ่งได้กล่าวถึงว่า ผลกระทบ ความใกล้ชิด ความทันท่วงที หรือคุณค่าข่าวนั้นเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลในการคัดเลือกข่าวซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้ การที่เรื่องเอดส์ยังคงได้รับการนำเสนออยู่ในปัจจุบันสาเหตุประการหนึ่งก็คือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นยังคงเป็นเรื่องที่มีความใกล้ชิดกับผู้อ่าน (Proximity) เพราะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมอยู่ในปัจจุบัน และหากเหตุการณ์ใดประเด็นใดมีความใกล้ชิดกับผู้อ่านทั้งด้านเวลา สถานที่ ความคิด ข่าวนั้นก็จะมีคุณค่าข่าวสูงไปด้วย เช่นการนำเสนอสถานการณ์เรื่องเอดส์ในประเทศไทยจะได้รับความสนใจจากประชาชนมากกว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคเอดส์ในต่างประเทศ จากการวิจัยของประไพ โกรบูรณโกวิทย์ (2540) ได้กล่าวถึงโครงสร้างการจัดลำดับความสำคัญของข่าว ซึ่งโครงสร้างของข่าวจะเริ่มจากเรื่องใกล้ตัวก่อน คือ ข่าวในประเทศ (Home) ตามด้วยข่าวในภูมิภาค (Regional) และข่าวต่างประเทศ (International)

ทัศนคติของบรรณาธิการข่าวและผู้สื่อข่าว ทัศนคติและความสนใจของบรรณาธิการข่าวและผู้สื่อข่าว นับว่ามีอิทธิพลต่อการนำเสนอเรื่องเอดส์ ยกตัวอย่างเช่นหากบรรณาธิการข่าวหรือผู้สื่อข่าวมีทัศนคติที่ดีต่อเรื่องโรคเอดส์ ต่อผู้ติดเชื้อและต่อกิจกรรมด้านโรคเอดส์แล้วก็จะทำให้เรื่องดังกล่าวได้รับการนำเสนอได้ง่ายขึ้น หรือทิศทางในการนำเสนอจะเป็นไปในทิศทางบวกมากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้จากงานวิจัยของธงชัย มหาไตรภพ (2532) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการคัดเลือกข่าวสำหรับลงพิมพ์หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย 4 ฉบับได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ มติชน สยามรัฐและเดลินิวส์ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการคัดเลือกข่าวของหนังสือพิมพ์ที่ศึกษา ได้แก่ คุณค่าของข่าว, ความสนใจส่วนตัวของผู้เฝ้าประตูข่าว และการทำงานของเจ้าหน้าที่คัดเลือกข่าวซึ่งจะทำงานกันเป็นหมู่คณะ โดยงานวิจัยของธงชัย มหาไตรภพมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยในครั้งนี้ซึ่งระบุว่าปัจจัยในการกำหนดวาระเรื่องเอดส์นั้นได้แก่ ความสดใหม่ ความน่าสนใจของเนื้อหา ซึ่งในส่วนนี้นับว่าเป็นคุณค่าของข่าว ส่วนเรื่องความสนใจส่วนตัวของผู้เฝ้าประตูข่าวก็สอดคล้องกับเรื่องทัศนคติของบรรณาธิการข่าวและผู้สื่อข่าว ซึ่งทัศนคติและความสนใจส่วนตัวของผู้เฝ้าประตูข่าวได้แก่ เหตุการณ์ซึ่งผู้คัดเลือกข่าวแต่ละคนมีความสนใจพิเศษเฉพาะตัว เช่นเรื่องเกี่ยวกับการเมือง ศาสนา สาธารณสุข หรือเรื่องราวเกี่ยวกับพรรคการเมืองที่ตนสนใจหรือเป็นสมาชิกอยู่

การให้ความสำคัญกับข่าวสาธารณสุข เป็นอีกปัจจัยหนึ่งในการกำหนดวาระเรื่องเอดส์ของหนังสือพิมพ์ที่เลือกศึกษาทั้ง 3 ชื่อฉบับ ทั้งนี้หนังสือพิมพ์ที่เลือกศึกษาทุกชื่อฉบับได้ให้ความสำคัญในการนำเสนอข่าวสาธารณสุข บางฉบับก็มีการนำเสนอเรื่องราวทางด้านสาธารณสุขโดยไม่ต้องแบ่งกับหน้าข่าวอื่นๆ ส่วนบางฉบับก็ต้องมีการแบ่งหน้าข่าวกับฝ่ายข่าวอื่นๆด้วย ส่วนหนังสือพิมพ์บางฉบับก็มีแนวนโยบายที่เชื่อต่อการนำเสนอเรื่องเอดส์ซึ่งมองว่าเอดส์เป็นทั้งปัญหาสาธารณสุขและปัญหาสังคม หนังสือพิมพ์ทุกฉบับที่เลือกศึกษาต่างมีนโยบายให้ความสำคัญกับข่าวสาธารณสุขเนื่องจากการจัดตั้งฝ่ายข่าวสาธารณสุขและมีเจ้าหน้าที่ประจำรายงานข่าวสาธารณสุข ทั้งนี้จากผลการวิจัยสรุปได้ว่าประเด็นเรื่องเอดส์เมื่อเปรียบเทียบกับประเด็นอื่นๆ ทางด้านสาธารณสุขแล้วนับว่าได้รับการนำเสนอมากพอสมควร เมื่อคิดเป็นเปอร์เซ็นต์แล้วก็ค่อนข้างสูง อย่างไรก็ตามหนังสือพิมพ์ทุกชื่อฉบับที่เลือกศึกษาไม่มีนโยบายในการนำเสนอเรื่องเอดส์เป็นการเฉพาะ แต่นโยบายบางประการก็เชื่อต่อการนำเสนอเรื่องเอดส์ เช่น นโยบายในการนำเสนอปัญหาทางด้านสังคมซึ่งก็ครอบคลุมการนำเสนอเรื่องเอดส์ด้วย อีกทั้งหนังสือพิมพ์บางฉบับได้มองว่าเอดส์เป็นปัญหาที่สำคัญและยังคงให้ความสนใจในการนำเสนอ ทั้งนี้มีงานวิจัยของ David C. Coulson และ Anne Hansen เรื่อง The Louisville Courier-Journal's News Content After Purchase By Gannett ซึ่งวิจัยถึงการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ The Louisville Courier ซึ่งพบว่าหลังจากเปลี่ยนแปลงผู้บริหารองค์กรนั้นได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายใหม่ๆ ซึ่งนโยบายที่เปลี่ยนแปลงไปส่งผลให้เนื้อหาที่นำเสนอเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก นอกจากนี้ทฤษฎีองค์การ (Organization Theory) ได้ระบุว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการเลือกข่าวมากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยภายในองค์การของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ เช่น นโยบาย

ซึ่งก็คือ นโยบายที่หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับมีกำหนดไว้เกี่ยวกับการที่จะลงข่าวบางข่าวและงดเว้นไม่ลงพิมพ์ข่าวบางข่าวนั่นเอง

อิทธิพลของแหล่งข่าว เป็นอีกปัจจัยหนึ่งในการกำหนดวาระเรื่องเอดส์ ซึ่งบางครั้งแหล่งข่าวก็ผลักดันให้มีการนำเสนอเรื่องราวบางอย่างและเป็นฝ่ายให้ข่าวแก่ผู้สื่อข่าวเอง นอกเหนือจากการที่ผู้สื่อข่าวต้องเป็นฝ่ายเข้าหาแหล่งข่าว ซึ่งในการนำเสนอเรื่องเอดส์นั้นมีหลายครั้งที่กลุ่มผู้ติดเชื้อเป็นฝ่ายให้ข้อมูลแก่ผู้สื่อข่าว ทั้งนี้โดยส่วนมากแล้วโดยจรรยาบรรณของสื่อมวลชนก็จะไม่เปิดเผยแหล่งข่าว และในบางครั้งแหล่งข่าวก็ไม่ต้องการเปิดเผยชื่อ ตำแหน่ง อาชีพ ฯลฯ เนื่องจากเกรงสังคมรังเกียจหรือเกรงว่าจะได้รับอันตราย ซึ่งแหล่งข่าวในลักษณะนี้ เรียกว่าเป็นแหล่งข่าวปิด หรือ Confidential News Sources (รองศาสตราจารย์อชาน วุฑฒิกกรมรักษา, 2536 หน้า 38) และในบางครั้งผู้สื่อข่าวก็เป็นฝ่ายเข้าหาแหล่งข่าวเอง ซึ่งแหล่งข่าวส่วนใหญ่จะเป็นแหล่งข่าวเปิด หรือ Open News Source ซึ่งเป็นแหล่งข่าวที่ได้รับการระบุชื่อ ตำแหน่ง อาชีพ ฯลฯ ซึ่งเป็นคุณลักษณะของแหล่ง ทั้งนี้เพื่อเป็นการยืนยันข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ที่ได้รับการเปิดเผยจากแหล่งข่าว

ความเห็นพ้องของบรรณาธิการข่าว ปัจจัยในการกำหนดวาระเรื่องเอดส์อีกประการหนึ่งคือความเห็นพ้องของบรรณาธิการข่าว ซึ่งการทำงานของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับจะมีความแตกต่างกันไป แต่ทั้งนี้การจะนำเสนอเรื่องใดก็ตามทางหน้าหนังสือพิมพ์จะต้องมีการปรึกษาหารือกัน โดยทุกฝ่ายจะต้องเห็นความสำคัญและความน่าสนใจของเรื่องที่จะนำเสนอ องค์กรบางแห่งก็จะใช้การทำงานเป็นทีม บางแห่งก็จะให้บรรณาธิการมีอำนาจสูงสุดในการเลือกประเด็นในการนำเสนอ การที่หนังสือพิมพ์นำเสนอประเด็นใดก็ตามขึ้นมานั้นย่อมหมายความว่า เรื่องดังกล่าวได้รับการยอมรับจากผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการคัดเลือกข่าวแล้วว่ามีความเหมาะสม ซึ่งผู้สื่อข่าวเองก็มีบทบาทสำคัญในการเลือกประเด็นตั้งแต่แรก Sigal (1973 : 7) อธิบายว่า ผู้สื่อข่าว บรรณาธิการข่าวและผู้บริหารมีส่วนในการตัดสินใจคัดเลือกข่าว โดยจะเป็นผู้กำหนดหรือหล่อหลอมเนื้อหาข่าว การพิจารณาคัดเลือกข่าวของพวกเขาไม่ได้กระทำโดยลำพัง หากแต่กระทำร่วมกันโดยคำนึงถึงคุณค่าที่องค์กรนั้นยึดปฏิบัติ อย่างไรก็ตามจากผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า แม้ว่าจะมีการทำงานเป็นทีม หรือมีการประชุมปรึกษาหารือกันในการเลือกประเด็นเรื่องเอดส์นำเสนอ แต่ในที่สุดบุคคลผู้มีบทบาทสำคัญและมีอิทธิพลในการเลือกประเด็นเอดส์นำเสนอนั้นจะอยู่ที่บรรณาธิการข่าว ซึ่งสอดคล้องกับที่ Seymour-Ure, 1986 กล่าวว่า หนังสือพิมพ์ ตามทฤษฎีนั้นควรจะพยายามวางตัวเป็นกลาง (Neutral) ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยความหมายของข่าวนั้นนอกจากจะหมายถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นแล้วยังหมายถึง เรื่องราวที่บรรณาธิการเป็นผู้ตัด

สนใจเลือกมาลง โดยพิจารณาจาก 1. เนื้อที่ของกระดาษ (Space) 2. ค่านิยมของบรรณาธิการเอง (Value of the Editor)

กระบวนการในการกำหนดวาระเอดส์ ประกอบด้วย การหาข้อมูล และการตัดสินใจ กำหนดวาระ ทั้งนี้การหาข้อมูลมี 2 ลักษณะคือ การที่แหล่งข่าวเข้าหาผู้สื่อข่าว และผู้สื่อข่าวเข้าหา แหล่งข่าว โดยผู้สื่อข่าวอาจได้ข้อมูลจากแหล่งข่าวประจำวันซึ่งหมายถึง บุคคล สถานที่ ซึ่งเป็น แหล่งที่มาของข่าวที่ผู้สื่อข่าวได้รับมอบหมายจากบรรณาธิการให้ไปติดตามข่าวอยู่เป็นประจำทุกวันหรือ ทุกสัปดาห์หรือเป็นระยะๆ แล้วแต่สถานการณ์ ส่วนแหล่งข่าวอีกประเภทหนึ่งคือ แหล่งข่าวพิเศษซึ่งมีความสนิทสนมคุ้นเคยกับผู้สื่อข่าวเป็นการส่วนตัว (พิศิษฐ์ ขวาลาธวัชและคณะ, 2539) นอกจากนี้ผู้สื่อข่าวอาจมีการหาข้อมูลจากแหล่งข่าวที่เป็นสิ่งตีพิมพ์ ซึ่งอาจเป็นผ่านประกาศแถลงการณ์ ใบปลิว นิตยสารหรือข่าวแจก

การตัดสินใจกำหนดวาระมีทั้งขึ้นตรงต่อบรรณาธิการและไม่ได้ขึ้นตรงต่อบรรณาธิการ ลักษณะที่ขึ้นตรงต่อบรรณาธิการคือ บรรณาธิการจะเป็นผู้มอบหมายงานให้ โดยเลือกประเด็นที่จะทำ และจัดตารางให้ไปรายงานข่าว ส่วนการตัดสินใจกำหนดวาระที่ไม่ได้ขึ้นตรงต่อบรรณาธิการจะเป็น ลักษณะที่มีการปรึกษาหารือ โดยผู้สื่อข่าวจะมีอิสระในการเลือกประเด็นแต่ต้องมีการทำงานเป็นทีมกับ หัวหน้าข่าวและบรรณาธิการข่าวเพื่อขอความเห็นชอบในประเด็นที่ผู้สื่อข่าวนำเสนอ ซึ่งงานวิจัยของคุณกรรณิการ์ มณีสว่างวงศ์ ซึ่งศึกษาวิเคราะห์กระบวนการการทำงานของนักเขียนข่าว Outlook Section ของหนังสือพิมพ์ Bangkok Post พบว่ามีการวางระบบในกระบวนการทำงานไว้ 2 ลักษณะ คือ 1. วางกรอบแล้วให้อิสระ 2. การทำงานเป็นทีม ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ศึกษาในครั้ง นี้ที่การตัดสินใจในการกำหนดวาระแบบขึ้นตรงต่อบรรณาธิการมีลักษณะเป็นแบบวางกรอบและให้อิสระ ส่วนการตัดสินใจในการกำหนดวาระแบบขึ้นตรงต่อบรรณาธิการมีลักษณะเป็นแบบการทำงานเป็นทีม

ทั้งนี้ในการตัดสินใจกำหนดวาระต้องมีการสื่อสารในกองบรรณาธิการเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกัน โดยมานิจ สุขสมจิตร และยงยุทธ รัชศาสตร์ (2531) ได้อธิบายการสื่อสารในกองบรรณาธิการว่าเป็นกระบวนการสื่อความหมาย การแลกเปลี่ยนความคิดหรือข่าวสารข้อมูลเพื่อที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างกันเพื่อให้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีซึ่งมีอยู่ 3 ลักษณะคือ

1. การสื่อสารจากบนสู่ล่าง ได้แก่ การออกคำสั่ง การให้ข้อเสนอแนะ จากหัวหน้ากองบรรณาธิการ
2. การสื่อสารจากล่างสู่บน ได้แก่ การเสนอข่าวสารให้ระดับหัวหน้างานหรือหัวหน้ากองบรรณาธิการพิจารณา
3. การสื่อสารแนวราบ ได้แก่ การทำงานเป็นกลุ่มร่วมกันระหว่างผู้สื่อข่าวและช่างภาพ

จากผลการวิจัยในครั้งนีพบว่า ลักษณะการสื่อสารที่ใช้มากในการกำหนดวาระเรื่องเอดส์ของหนังสือพิมพ์ทั้ง 3 ชื่อฉบับคือ การสื่อสารจากบนสู่ล่าง และการสื่อสารจากล่างสู่บนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยข้างต้น

ในกระบวนการกำหนดวาระเรื่องเอดส์นั้น ตามแนวคิดของผู้กรองสาร (Gatekeeper) ในช่องทางการสื่อสารแบบเป็นทางการ ผู้กรองสารคือ นักข่าว บรรณาธิการชาวนั้นเอง ซึ่งบุคคลเหล่านี้ถือว่าเป็นผู้ที่มีความสำคัญ และมีหน้าที่ต้องตัดสินใจว่าข่าวสารใดควรเผยแพร่และข่าวสารใดไม่ควรเผยแพร่ ด้วยเหตุนี้ ผู้กรองสารจึงมักเป็นผู้ที่ได้รับความน่าเชื่อถือมากกว่าคนอื่น (เมตตา กฤตวิทย์ และคณะ, 2530)

ผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี พบว่า ทั้งหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และ Bangkok Post นั้นให้อิสระในการรายงานข่าวเอดส์แก่ผู้สื่อข่าวค่อนข้างมาก โดยสามารถเลือกประเด็นหรือรายงานข่าวเอดส์ที่คิดว่าเหมาะสมก่อนได้ หลังจากนั้นจึงค่อยให้บรรณาธิการเป็นผู้ตัดสินใจเลือกข่าวหรือในระหว่างนั้นก็สามารถขอความคิดเห็นจากหัวหน้าข่าวหรือบรรณาธิการข่าวเกี่ยวกับประเด็นที่จะนำเสนอได้ โดยผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับแนวคิดของมาลี บุญศิริพันธ์ (2526) ที่กล่าวว่า ผู้สื่อข่าวคือผู้กรองสารคนแรกในกระบวนการคัดเลือกข่าวของสื่อมวลชน ผู้สื่อข่าวต้องมีความชำนาญและความสามารถในการตัดสินใจว่าเหตุการณ์ใดควรได้รับการพิจารณาให้เผยแพร่ เนื่องจากผู้สื่อข่าวคือบุคคลแรกที่เข้าถึงเหตุการณ์อย่างใกล้ชิด ส่วนผู้กรองสารคนต่อไปที่ดูแล แสวงหา รวบรวม พิจารณาและเรียบเรียงเพื่อเผยแพร่คือ บรรณาธิการข่าว หัวหน้าข่าว ในหน่วยงานหนึ่งอาจมีบรรณาธิการข่าวหลายคนก็ได้ ส่วนการพิจารณาประเด็นข่าวเพื่อการเผยแพร่นั้นจะคำนึงถึงนโยบายและความสนใจของผู้รับสารประกอบกัน ซึ่งแนวคิดเรื่องผู้กรองสาร (Gatekeeper) มาจากแนวคิดของ Kurt Lewin (1974) นอกจากนี้ John R. Bittner ได้กล่าวถึงหน้าที่ของผู้กรองสารไว้ 3 ประการคือ ตัดทอนข่าวสาร, ขยายหรือเพิ่มเติมข่าวสาร, รวบรวมหรือตกแต่งข่าวสารใหม่

ข้อจำกัดในการกำหนดวาระเรื่องเอดส์ มีอยู่ 3 ประการคือ บุคลากร แหล่งข่าว และหน้าข่าวที่จำกัด ปัญหาอันเกิดจากบุคลากรคือ จำนวนบุคลากรของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับนั้นมีไม่มากนัก หากมีประเด็นข่าวด้านสาธารณสุขที่น่าสนใจเกิดขึ้นหลายประเด็นในช่วงเวลาเดียวกันก็จำเป็นต้องเลือกรายงานข่าวใดเพียงข่าวหนึ่ง ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นจากบุคลากรนั้นเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทุกที่ ปัญหาที่เกิดขึ้นจากหน้าข่าวที่จำกัดก็เป็นอีกข้อจำกัดหนึ่งที่ทำให้การนำเสนอเรื่องเอดส์นั้นอาจต้องปรับเนื้อหาหรือตัดทอนเพื่อให้ลงตัวกับหน้าข่าวที่มีจำกัด

ปัญหาจากแหล่งข่าวคือ ไม่สามารถติดต่อแหล่งข่าวได้ หรือในบางครั้งแหล่งข่าวก็ไม่ยอมเปิดเผยข้อมูล ทั้งนี้งานวิจัยที่สอดคล้องคือ งานวิจัยของคุณกรรณิการ์ มณีสว่างวงศ์ ที่ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบต่อกระบวนการทำงานของนักเขียนนักข่าว พบว่า มีปัญหา 3 ประการคือ ปัญหาจากแหล่งข่าว ปัญหาจากตัวนักเขียน นักข่าว และเวลาในการเขียนสารคดี โดยปัญหาจากแหล่งข่าวมีผลกระทบต่อการทำงานมากที่สุด และงานวิจัยของ นฤมล ศรีสว่าง (2532) ที่ศึกษาเรื่องปริมาณและปัญหาการนำเสนอเรื่องสิ่งแวดล้อมของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยจำนวน 9 ชื่อฉบับ ซึ่งปัญหาที่บุคลากรด้านหนังสือพิมพ์ประสบคือ การขาดแหล่งข้อมูล และความไม่สมบูรณ์ของข่าวแจก

ทั้งนี้แม้ว่าผลการวิจัยฉบับนี้และงานวิจัยที่กล่าวมาทั้งสองงานจะมีความแตกต่างกัน แต่จากการศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นปรากฏว่าปัญหาอันเกิดจากแหล่งข่าวนั้นมีความเหมือนกัน ส่วนผลการศึกษาอื่นๆ แตกต่างกันไปเนื่องจากมาจากหัวข้อที่ศึกษานั้นแตกต่างกัน

กล่าวโดยสรุป จากผลการวิจัยที่ปรากฏ ประเด็นเรื่องที่เอดส์ที่หนังสือพิมพ์นำเสนอขึ้นค่อนข้างมีความหลากหลายและเป็นประเด็นที่มีเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ แต่ทั้งนี้ขาดการนำเสนออย่างต่อเนื่องดังนั้นการรับรู้ของผู้อ่านส่วนใหญ่เกี่ยวกับเรื่องเอดส์นั้นจึงค่อนข้างกระจัดกระจายต่างๆ ที่มีหลายประเด็นที่เป็นเรื่องที่น่าสนใจในการนำเสนอ ประเด็นที่นำเสนอจะไม่ค่อยมีความต่อเนื่องกัน เป็นลักษณะการนำเสนอในลักษณะที่ว่าเมื่อเกิดเหตุการณ์ใดขึ้นมาก็ค่อยนำเสนอ ดังนั้นจึงไม่เห็นภาพรวมของเรื่องต่างๆ มากนักซึ่งส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นกับหนังสือพิมพ์ภาษาไทย ส่วนหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษนั้นมีการเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจและมักจะเป็นความรู้ใหม่ๆ ทั้งยังมีการรวบรวมข้อมูลเพื่อนำเสนอค่อนข้างมากและให้เนื้อที่ในการนำเสนอมากจึงส่งผลให้เรื่องที่นำเสนอมีคุณภาพมากกว่า นอกจากนี้รูปแบบการนำเสนอที่พบจากการวิจัยในครั้งนี้ส่วนใหญ่จะเป็นรูปแบบข่าวและมีหลายเรื่องที่เป็นแค่เรื่องที่

แจ้งข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบ แต่ไม่ได้สร้างความลึกในเนื้อหาหรือให้ความรู้ที่ชัดเจน ดังนั้นเมื่ออ่านเรื่องเอดส์จะรู้สึกว่ามีเรื่องที่น่าสนใจมากนัก ทั้งๆ ที่จริงๆ แล้วองค์ความรู้ด้านเรื่องเอดส์ยังมีข้อมูลอื่นๆ อีกมากที่น่าสนใจและติดตาม เนื่องจากวิทยาการในการคิดค้นและพัฒนาวัคซีนก็ยังดำเนินอยู่ และมีปัญหาที่เกิดขึ้นทั่วโลกที่เราสามารถศึกษาและนำมาปรับใช้ในประเทศไทยได้ รูปแบบในการนำเสนอของหนังสือพิมพ์ไทยส่วนใหญ่จะนำเสนอในรูปแบบสารคดีมากขึ้นเพื่อยกระดับความรู้แก่คนไทยในเรื่องนี้เพราะจากสถิติที่ระบุถึงจำนวนผู้ติดเชื้อเอดส์ของประเทศไทยก็นับว่ามีจำนวนมาก อีกทั้งสถานการณ์ที่เกิดขึ้นก็เป็นเรื่องใกล้ตัว ดังนั้นทุกคนควรให้ความสนใจกับปัญหาที่เกิดขึ้น จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่า เนื้อหาที่นำเสนอส่วนใหญ่เป็นกลาง ส่วนเนื้อหาที่เป็นลบนั้นมักจะมีการนำเสนอในช่วงแรกของการแพร่ระบาดในประเทศไทย ทั้งนี้เนื่องมาจากว่าในขณะนั้นสังคมไทยยังคงสับสนจากเหตุการณ์ดังกล่าว จากการนำเสนอเนื้อหาเรื่องเอดส์ในปัจจุบัน แม้ว่าหนังสือพิมพ์บางฉบับจะมีการนำเสนอเรื่องเร้าใจอยู่บ้างซึ่งเชื่อมโยงประเด็นของโรคเอดส์เข้ากับอาชญากรรมบ้าง แต่ในขณะเดียวกันก็มีการนำเสนอเรื่องเอดส์ในแง่บวกด้วยซึ่งหนังสือพิมพ์ไม่น่าจะมีอิทธิพลกับผู้อ่านจนก่อทัศนคติที่ไม่ดีที่ส่งผลให้เกิดการกีดกันผู้ติดเชื้อหรือผู้ป่วยเอดส์อย่างรุนแรง ทั้งนี้มีงานวิจัยผู้รับสารแนวใหม่ (New Audience Research) ที่กล่าวถึงการเลือกเปิดรับข่าวสารของประชาชนว่า การตีความความหมายที่ได้รับจากสื่อของประชาชนนั้นได้รับอิทธิพลจากทัศนคติ ประสบการณ์ กลุ่มคนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันและการเป็นสมาชิกของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยต่างๆ (Curran, 1990) นอกจากนี้ Fiske และ De Certeau ให้ข้อเสนอแนะว่าผู้รับสารนั้นเป็นผู้สร้างความหมายเองที่กระตือรือร้น ไม่ได้เป็นผู้บริโภคความหมายจากสื่อ โดยผู้รับสารจะถอดความหมายตามลักษณะที่เกี่ยวข้องกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของตนและตามลักษณะของประสบการณ์ที่แต่ละคนได้รับ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. องค์การภาครัฐ, หน่วยงานราชการต่างๆ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องเอดส์ควรตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นแหล่งข่าวที่เชื่อถือได้ของประชาชนและของสื่อมวลชน ดังนั้นเมื่อมีประเด็นต่างๆ เกิดขึ้นในสังคม องค์การภาครัฐและหน่วยงานราชการต่างๆ ควรมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลแก่ประชาชนและสื่อมวลชนโดยชี้แจงอธิบายถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น เช่น เมื่อเกิดกรณีมีผู้เจตนาใช้เข็มใส่เข็มยาไล่แทงผู้อื่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงสาธารณสุขจึงควรออกมาชี้แจงและให้ความรู้แก่ประชาชนถึงความเป็นไปได้ในการติดต่อของโรคเอดส์ในลักษณะนี้ โดยไม่ปล่อยให้เหตุการณ์ที่เร้าใจต่างๆ ผ่านไปโดยปราศจากการชี้แจงซึ่งจะทำให้สถานการณ์การกีดกันผู้ติดเชื้อแย่ลง นอกจากนี้

ควรเน้นการทำงานเชิงรุก โดยเป็นฝ่ายจุดกระแส เลือกประเด็นนำเสนอต่อสังคม เนื่องจากองค์กรภาค รัฐนั้นมีข้อมูล สถิติ อยู่ในมือ ดังนั้นจึงควรเลือกนำเสนอที่ละประเด็น โดยใช้สื่อสนับสนุนการทำงาน ของภาครัฐ แต่ไม่ใช้การให้สื่อออกมากำหนดประเด็น ทั้งนี้องค์กรภาครัฐและหน่วยงานราชการต่างๆ ควรเป็นฝ่ายเข้าหาผู้สื่อข่าวบ้างเพื่อให้การนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง และทำให้หนังสือพิมพ์ได้รับข้อมูลในเชิงลึกมากขึ้นเพื่อประโยชน์ของประชาชน เนื่องจากปัจจัยหนึ่งในการ กำหนดวาระของหนังสือพิมพ์ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้คือ เรื่องอิทธิพลของแหล่งข่าว ทั้งนี้องค์กรภาค รัฐควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการทำงานกับสื่อมวลชนเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกัน ในขณะเดียวกัน ฝ่ายประชาสัมพันธ์ของภาครัฐควรเปลี่ยนรูปแบบการให้ข่าวแจกแก่สื่อมวลชนเพื่อให้เรื่องที่ต้องการนำ เสนอนั้นสอดคล้องต่อความต้องการของสื่อมวลชน ควรมีการเลือกประเด็นและปรับปรุงเนื้อหาให้มี ความน่าสนใจและไม่ซ้ำซากโดยคำนึงถึงคุณค่าข่าว นอกจากนี้องค์กรภาครัฐควรตระหนักถึงหลัก เกณฑ์ในการกำหนดวาระของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับรวมทั้งแหล่งข่าวที่หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับให้ความสำคัญ เชื้อถือ ดังนั้นในการเผยแพร่เรื่องราวจากหน่วยงานภาครัฐไปยังประชาชนโดยใช้สื่อมวลชนจึงจำเป็นต้อง คำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ที่ได้จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ในการสื่อสารทางด้านสาธารณสุขเพื่อให้สื่อ มวลชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือพิมพ์สนใจจะต้องสอดคล้องต่อแนวทางการสื่อสารด้านสาธารณสุข ของหนังสือพิมพ์ฉบับต่างๆ ทั้งนี้เพื่อให้ข่าวสารจากองค์กรภาครัฐและหน่วยงานราชการได้รับการนำ เสนออย่างมีคุณภาพ

นอกจากนี้องค์กรภาครัฐหรือหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรคำนึงถึงอิทธิพลของบุคคลใน สังคมที่สื่อมวลชนให้ความไว้วางใจในการเป็นแหล่งข้อมูลด้านเอดส์ เช่น นักวิชาการ นายแพทย์ ฯลฯ ดังนั้นเมื่อหน่วยงานของรัฐต้องการนำเสนอเรื่องเอดส์ไปสู่ประชาชนจึงควรขอความร่วมมือจากบุคคล ต่างๆ เหล่านั้น ในการเผยแพร่ข้อมูลไปยังสื่อมวลชน

2. หน่วยงานต่างประเทศ ควรจะตระหนักถึงบทบาทของตนในการเป็นแหล่งข้อมูลให้กับ ประชาชนและสื่อมวลชนในสังคมไทยในประเด็นต่างๆ เพิ่มมากขึ้น เช่น ในประเด็นเรื่องความร่วมมือ ระหว่างประเทศด้านเอดส์, การประชุมด้านเอดส์ รัฐบาลไทยกับปัญหาเอดส์ เพื่อให้การนำเสนอเรื่อง ข่าวของสื่อมวลชนในสังคมไทยมีเนื้อหาสาระในเชิงลึกมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายงานวิชาการ หรือเอกสารการประชุมที่หน่วยงานต่างประเทศซึ่งมีเป็นจำนวนมากก็ควรเผยแพร่ให้สื่อมวลชนด้วยไม่ ใช่เพียงการนำเสนอข่าวธรรมดาเท่านั้น นอกจากนี้หน่วยงานต่างประเทศในฐานะที่มีข้อมูลมากจึงควร เผยแพร่งานวิจัยหรือหนังสือต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศไทยเพื่อให้รัฐบาลเกิดความตื่นตัวในการ

กัฏการกับเรื่องเอดส์ในหลายๆ แ่งมุม ทั้งนี้องค์กรต่างประเทศเป็นองค์กรที่มีบทบาทและมีอิทธิพลในการแก้ไขปัญหาเอดส์ในประเทศไทย ดังนั้นหน่วยงานต่างประเทศจึงควรมีการดำเนินการกับรัฐบาลหรือองค์กรภาครฐอย่างใกล้ชิดเพื่อถ่ายทอดแนวนโยบายหรือจุดประเด็นที่เป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาเอดส์ นอกจากนี้ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสื่อมวลชนอย่างเป็นทางการเพื่อให้อสื่อมวลชนมีแนวทางในการนำเสนอเรื่องเอดส์อย่างชัดเจนและปรับรูปแบบและประเด็นในการนำเสนอเรื่องเอดส์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับทุกฝ่าย

3. NGO ควรริเริ่มนำเสนอประเด็นต่างๆ สู่สังคมให้มากขึ้น โดยไม่จำกัดอยู่แต่เรื่องกิจกรรมด้านเอดส์หรือเรื่องราวเกี่ยวกับผู้ติดเชื้อเอดส์เท่านั้น NGO หลายแห่งมีเครือข่ายการติดต่อสื่อสารทั้งในและต่างประเทศจึงควรมีนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับโรคเอดส์ในแง่มุมใหม่ๆ บ้าง นอกจากนี้ในการติดต่อกับหนังสือพิมพ์ NGO ควรเลือกช่องทางในการสื่อสารเรื่องเอดส์ในประเด็นต่างๆ อย่างเหมาะสม โดยควรตระหนักถึงแนวนโยบายด้านเอดส์ของแต่ละองค์กร รูปแบบที่สนใจนำเสนอ แหล่งข่าวที่ใช้หลักเกณฑ์ในการเลือกเรื่องเอดส์นำเสนอเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงขององค์กรหนังสือพิมพ์ในปัจจุบัน

4. นักวิชาการ นักวิชาการควรมีความสนใจในการแก้ปัญหาเอดส์ โดยเต็มใจเปิดเผยข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและร่วมมือกันทำงานเพื่อสังคม ไม่ควรสร้างบรรยากาศให้มีการเมืองภายในและไม่ควรสร้างความขัดแย้งระหว่างนักวิชาการด้วยกันอันเนื่องมาจากความคิดเห็นไม่ตรงกัน นอกจากนี้เมื่อมีข้อมูล การวิจัย หรือผลการประชุมระดับชาติและระดับนานาชาติก็ควรมีนำเสนอแก่อสื่อมวลชนเนื่องจากนักวิชาการเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ดังนั้นก็ควรเปิดเผยข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่สังคมอีกทางหนึ่ง นอกจากนี้นักวิชาการควรตระหนักถึงบทบาทของตนในฐานะที่ได้รับ ความสนใจจากสื่อมวลชนในฐานะแหล่งข่าวบุคคลที่ได้รับความเชื่อถือ ดังนั้นนักวิชาการจึงควรให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อถ่ายทอดประเด็นเกี่ยวกับโรคเอดส์ไปยังประชาชน

5. กลุ่มผู้ติดเชื้อเอดส์ ควรติดตามและให้ความสำคัญกับการรายงานข่าวของสื่อมวลชน ควรเรียกร้องให้สื่อมวลชนนำเสนอประเด็นเรื่องเอดส์อย่างสร้างสรรค์ โดยไม่นำประเด็นที่เกี่ยวกับผู้ติดเชื้อไปเชื่อมโยงกับเรื่องอาชญากรรม นอกจากนี้ควรเข้าใจนโยบายหรือแนวการนำเสนอเรื่องเอดส์ของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับว่าเป็นเช่นไรเพื่อประโยชน์ในการเผยแพร่ข่าวหรือเรียกร้องสิทธิต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

กับตนเอง นอกจากนี้กลุ่มผู้ติดเชื้อควรมีบทบาทในฐานะที่เป็นแหล่งข่าวของสื่อมวลชนอีกประการหนึ่งด้วย เนื่องจากเท่าที่ผ่านมากลุ่มผู้ติดเชื้อไม่ค่อยได้รับการอ้างอิงถึงในฐานะแหล่งข่าวมากเท่าใดนัก

6. ผู้สื่อข่าว ควรมีการรายงานเรื่องเอดส์ในประเด็นใหม่ๆ ให้มากขึ้น โดยไม่ยึดติดกับลักษณะประเด็นที่เคยได้รับการนำเสนอบ่อยหรือมีเนื้อหาในการนำเสนอมากจนกลายเป็นประเด็นเดิมๆ ที่หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่นำเสนอคล้ายๆ กัน ผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการข่าวควรเพิ่มรูปแบบการนำเสนอเรื่องเอดส์ให้ดูน่าสนใจและในขณะเดียวกันก็ให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น เช่น สารคดี หรือ ข้อมูลที่ได้รับจากการประชุมนานาชาติ เช่น รายงานการประชุม และเอกสารประกอบการประชุมซึ่งสามารถรายงานความคืบหน้าของสถานการณ์เอดส์ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้หนังสือพิมพ์ภาษาไทยควรเพิ่มการรายงานข่าวเอดส์ในเชิงลึก หรือรายงานข่าวในเชิงวิชาการและเชิงวิทยาศาสตร์แก่ประชาชนเนื่องจากผลการวิจัยที่ได้แสดงให้เห็นว่าเรื่องการค้าทางวิทยาศาสตร์นั้นยังมีการนำเสนอไม่มากนักแม้ว่าจะมีความถี่ในการนำเสนอหลายครั้งแต่เนื้อหาของเรื่องราวทางวิทยาศาสตร์ยังมีไม่มากเท่าใด ส่วนมากเป็นการนำเสนอในลักษณะข่าวสั้น เนื่องจากเนื้อหาในส่วนนี้เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านมาก อีกทั้งหนังสือพิมพ์ภาษาไทยเป็นหนังสือพิมพ์ที่มีอิทธิพลต่อผู้อ่านและมีอิทธิพลต่อสังคมไทยมากกว่าหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ ดังนั้นสื่อมวลชนจึงควรเพิ่มการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมให้มากขึ้น นอกจากนี้ผู้สื่อข่าวด้านสาธารณสุขควรมีความกระตือรือร้นในการรายงานข่าวเรื่องเอดส์ให้มากขึ้น โดยหาข้อมูลที่มีประโยชน์และนำเสนอในภาพรวมและควรนำเสนออย่างต่อเนื่องในประเด็นต่างๆ ผู้สื่อข่าวควรเข้าร่วมการสัมมนาหรือการฝึกอบรมต่างๆ เพื่อพัฒนาตนเองให้ก้าวทันกับความรู้ที่เปลี่ยนแปลงไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

1. ควรมีการศึกษาว่าเนื้อหาเอดส์ที่นำเสนอจากสื่อมวลชนในประเด็นต่างๆ นั้นตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนทั่วไป, กลุ่มนักวิชาการ และกลุ่มผู้ติดเชื้อหรือไม่ อย่างไร
2. ควรจะมีการศึกษากระบวนการกำหนดวาระเรื่องเอดส์ ทั้งในแง่ความสำคัญที่สื่อเป็นผู้จัด ความสำคัญที่สาธารณะเป็นผู้จัด และความสำคัญที่ผู้มีอำนาจเป็นผู้จัด
3. ควรจะมีการศึกษากลยุทธ์ในการสื่อสารเพื่อเน้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการป้องกันโรคเอดส์

4. ควรจะมีการศึกษาทางภูมิหลัง, ภูมิหลังทางวัฒนธรรม, ความเชื่อ, ค่านิยมที่มีอิทธิพลต่อการลดความเสี่ยงในการติดเชื้อเอดส์
5. ควรมีการศึกษาเรื่องเครือข่ายการสื่อสารการทำงานด้านเอดส์ในระดับนานาชาติ ว่ามีการสร้างกลุ่มเครือข่ายในการติดต่อสื่อสารอย่างไร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย